hastesag for at imødegå den oven for beskrevne valutasituation, har Rådet været berettiget til midlertidigt at gøre brug af de beføjelser, som det har fået tillagt ved Traktatens artikel 103.

2. Artikel 103 udelukker ikke, at Fællesskabets institutioner — med forbehold af de øvrige i Traktaten omhandlede fremgangsmåder — er beføjet til at vedtage de konjunkturelle foranstaltninger, som måtte vise sig nødvendige for at fastholde Traktatens mål. Rådet vælger i hvert enkelt tilfælde den form for foranstaltning, som Rådet finder mest egnet.

3. Hverken Traktatens artikler 5 og 107 (for så vidt der ikke er blevet anvendt de i artikel 3 g nævnte fremgangsmåder) eller resolutionen fra Rådet og repræsentanterne for medlemsstaternes regeringer af 22. marts 1971 vedrørende den etapevise gennemførelse af Den økonomiske og monetære Union kan fortolkes som i sig selv indeholdende et forbud for medlemsstaterne mod at ændre deres valutaparitet på anden måde end ved at fastsætte en ny fast paritet, som kan påberåbes af borgerne over for de nationale retter.

4. Selv om udligningsbeløbene i samhandelen mellem medlemsstaterne er fællesskabsforanstaltninger, som selv om de har karakter af en afskærmning inden for markedet, virker som et korrektiv over for de ustabile valutaers kursudsving, og disse beløb tilsigter derfor at sikre opretholdelsen af den normale samhandel under de ekstraordinære og skiftende forhold, som valutasituationen fører med sig. Det drejer sig i øvrigt ikke om afgifter, som medlemsstater vedtager ensidigt, men om fællesskabsforanstaltninger, som i betragtning af de daværende ekstraordinære omstændigheder var lovlige inden for rammerne af den fælles landbrugspolitik.

I sag nr. 10/73

angående en anmodning, som i henhold til EØF-traktatens artikel 177 af Finanzgericht Baden-Württemberg er indgivet til Domstolen for i den sag, som verserer for den nævnte ret mellem

REWE-ZENTRAL AG, Jakordenstraße 3, Køln 5,

sagsøgere i hovedsagen,

og

HAUPTZOLLAMT KEHL,

sagsøgte i hovedsagen,

at opnå en præjudiciel afgørelse vedrørende fortolkningen og gyldigheden af Rådets forordning nr. 974/71 af 12. maj 1971 (EFT specialudgave 1971 (I), s. 231; original reference JO nr. L 106 af 12. 5. 1971) »om visse konjunkturpolitiske foranstaltninger, der skal træffes inden for landbrugssektoren som følge af den midlertidige udvidelse af grænserne for kursudsving i visse medlemsstaters valutaer« og vedrørende fortolkningen af artiklerne 5 og 107

i Traktaten om oprettelse af Det europæiske økonomiske Fællesskab og af Rådets resolution af 22. marts 1971 (JO nr. C 28 af 27. 3. 1971, s. 1) vedrørende den etapevise gennemførelse af Den økonomiske og monetære Union

afsiger

DOMSTOLEN

sammensat af: R. Lecourt, præsident, A. M. Donner og M. Sørensen, afdelingsformændene, R. Monaco, J. Mertens de Wilmars (refererende), P. Pescatore, H. Kutscher, C. Ó Dálaigh og A. J. Mackenzie Stuart, dommere,

generaladvokat: K. Roemer
justitssekretær: A. Van Houtte

DOM

Faktiske og retlige omstændigheder

I — Sagsfremstilling og retsforhandlingernes forløb

De faktiske omstændigheder og retsforhandlingernes forløb kan sammenfattes således:

Systemet med markedsordningerne for landbrugsvarer og særlig fastsættelsen af indikativ-, tærskel- og interventionspriser, som ligger til grund for beregningen af afgifter og godtgørelser, støttes på faste pariteter mellem de forskellige medlemsstaters valutaer og en regningsenhed.

I løbet af året 1971 førte den stigende strøm af cirkulerende kapital til visse medlemsstater, særlig til Forbundsrepublikken og Nederlandene, til at Rådet i sin resolution af 9. maj 1971 (JO nr. C 58 af 10. 6. 1971, s. 1) vedrørende valutasituationen gav udtryk for sin forståelse »for, at disse lande i visse tilfælde i en begrænset periode kan udvide grænserne for deres valutaers kursudsving i forhold til disses aktuelle pariteter«, et fænomen, som kaldes valutaernes »floating«.

Lige som de tidligere pariteter ved udarbejdelsen af og beregningen af prisniveauet inden for rammerne af markedsordningerne for landbrugsvarer — også for så vidt angår DM og gylden — blev opretholdt, er priserne, ikke mindst for de produkter, hvis pris er en funktion af de førstnævntes, i princippet forblevet uændret inden for Fællesskabet. Imidlertid er der sket en forringelse af disse priser udtrykt i DM eller gylden svarende til incidensen af disse valutaers faktiske opskrivning.

Da der i denne situation måtte imødeses konkurrenceforvridninger til skade for tyske og nederlandske landbrugsproducenter og forstyrrelser i samhandelen med landbrugsprodukter, besluttede Rådet endvidere i sin resolution af 9. maj 1971 »uopholdeligt, i overensstemmelse med traktatens artikel 103« at vedtage »de efter forholdene egnede foranstaltninger«.

Til gennemførelse af denne resolution har Rådet ved forordning nr. 974/71 indført et system med udligningsbeløb for import og eksport både vedrørende samhandelen mellem medlemsstaterne indbyrdes og mellem medlemsstaterne og tredjelande. Disse udligningsbeløb har til formål at udligne incidensen af de valutamæssige foranstaltninger på prisen på de basisprodukter, for hvilke der er fastsat interventionsforanstaltninger.

Den nærmere gennemførelse af denne forordning blev vedtaget af Kommissionen i dennes forordning nr. 1013/71 af 17. maj 1971 (JO nr. L 110 af 18. 5. 1971, s. 8) hvorefter selve udligningsbeløbene blev fastsat ved forskellige forordninger, specielt vedrørende den import, som er genstand for tvisten i hovedsagen, ved Kommissionens forordning nr. 979/72 af 12. maj 1972 (JO nr. 113 af 15. maj 1972, s. 2) i forbindelse med Kommissionens forordning nr. 980/72 af 12. 5. 1972 (JO nr. L 113 af 15. maj 1972, s. 64).

Da firma Rewe, sagsøgeren i hovedsagen, den 16. maj 1972 fra Frankrig til forbundsrepublikken Tyskland importerede 19 200 kg fersken-konserves under toldposition 20.06, fastsatte toldmyndigheden i Kehl et beløb på 61,44 DM dvs. 0,32 DM pr. 100 kg som udligningsbeløb.

Sagsøgeren i hovedsagen, der bestred gyldigheden af forordning nr. 974/71, anlagde sag ved Finanzgericht Baden-Württemberg med henblik på at få annulleret pålægget om opkrævning af udligningstold, og denne ret forelagde ved kendelse af 8. november følgende spørgsmål for Domstolen:

1. Er Rådets forordning (EØF) nr. 974/71 af 12. maj 1971 gyldig for så vidt som den bemyndiger til opkrævning af udligningsbeløb ved indførsel fra tredjelande (artikel 1)?

2. I bekræftende fald:

   Var den i forordning nr. 974/71 indeholdte bemyndigelse til opkrævning af udligningsbeløb i tredjelandshandel i henhold til denne forordnings artikel 8, stk. 2 den 15. marts 1972 trådt ud af kraft, fordi

   a) medlemsstaterne pány anvendte de internationale bestemmelser om grænserne for vekselkursernes udsving omkring den officielle paritet, eller

   b) det senest ved valutakonferencen i Washington den 18. december 1971 stod fast, at medlemsstaterne ikke ville vende tilbage til de gamle valutapariteter?

3. Hvis spørgsmål 1 besvares bekræftende og spørgsmål 2 benægtende:

   Var det den 16. maj 1972 forbudt medlemsstaterne at frigive deres valutakurser (floating) i henhold til:

   a) EØF-traktatens artikel 107,

   b) Rådets resolution af 22. marts 1971 om den etapevise gennemførelse af Den økonomiske og monetære Union inden for Fællesskabet,

   c) EØF-traktatens artikel 5?

Forelæggelseskendelsen af 8. november 1972 blev registreret på Domstolens justitskontor den 19. februar 1973.

På grundlag af den refererende dommers foreløbige rapport og efter at have hørt generaladvokaten har Domstolen besluttet, at der ikke skal foretages forudgående bevisførelse.

Sagsøgeren i hovedsagen, forbundsrepublikken Tysklands regering, Rådet og Kommissionen for De europæiske Fællesskaber har afgivet skriftlige indlæg.

I retsmødet den 27. maj 1973 har sagsøgerne i hovedsagen, repræsenteret af Rechtsanwalt Böcking, Bonn, Kommissionen, repræsenteret af sin befuldmægtigede Gilsdorf, Rådet, repræsenteret af sin befuldmægtigede Lambers og den tyske regering, repræsenteret af Regierungsdirektor Seidel i Forbundsministeriet for Økonomiske Anliggender, afgivet mundtlige udtalelser.

Generaladvokaten har fremsat forslag til afgørelse i retsmødet den 11. juli 1973.

II — Indlæg afgivet i henhold til artikel 20 i Statutten for Domstolen

Parternes indlæg er i rapporten fra retsmødet sammenfattet således:

A — Indlæg fra sagsøgerne i hovedsagen

Vedrørende det første spørgsmål

Sagsøgerne i hovedsagen anser forordning nr. 974/71 for ulovlig af flere grunde. I første række fordi den ikke kan støttes på Traktatens artikel 103 som lovgrundlag, da denne bestemmelse kun hjemler vedtagelse af beslutninger og direktiver og derved udelukker forordninger. Dette fremgår såvel af ordene i artikel 103, stk. 2 og 3, hvorefter Rådet »kan ... vedtage« eller »udsteder ... direktiver« — betegnelser, der henviser til de forskellige former for retsforskrifter i artikel 189 — som af artikel 103 sammenholdt med artikel 3 litra g.

Ifølge sidstnævnte bestemmelse har Fællesskabet til opgave at anvende fremgangsmåder, der muliggør en samordning af medlemsstaternes økonomiske politik og gør det muligt at modvirke uligevægt på deres betalingsbalancer. Heraf følger, at artikel 103, som netop vedrører den økonomiske politik, kun hjemler samordnende fremgangsmåder, som ikke medfører vidtgående indblanding i medlemsstaternes kompetence. Beslutningerne og direktiverne er på grund af disses særlige kendetegn velegnede midler til dette formål, mens forordningen må udelukkes, da dens rækkevidde går ud over den samordning, der omhandles i artikel 3, litra g.

Det må i det mindste erkendes, at disse betragtninger i alle tilfælde er afgørende med hensyn til konjunkturpolitikken, idet medlemsstaterne ifølge artikel 103's ordlyd betragter »deres« konjunkturpolitik som et spørgsmål af fælles interesse. Konjunkturpolitikken er således medlemsstaternes sag og udelukkende undergivet Fællesskabets koordinerende myndighed, hvilket udelukker, at fællesskabsorganer på dette område vedtager regler af materielretligt indhold.

For det andet er forordning nr. 974/71 ulovlig, fordi udligningsbeløbene må betragtes som told eller afgifter med tilsvarende virkning, som efter overgangsperiodens udløb er forbudt i samhandelen inden for Fællesskabet. Dette forbud gælder også for landbrugsprodukter, således som Domstolen har statueret i sin dom af 14. december 1962 (sagerne nr. 2 og 3/62, Kommissionen mod kongeriget Belgien og storhertugdømmet Luxembourg, Rec. 1962, s. 819).

Selv om man måtte antage, at undtagelser fra forbudet mod told og afgifter af tilsvarende virkning også efter udløbet af overgangsperioden er mulige i samhandelen inden for Fællesskabet, kan sådanne undtagelser ikke indføres med hjemmel i artikel 103, idet denne ikke er en beskyttelsesbestemmelse men kun en kompetenceforskrift. De beføjelser, som følger af denne bestemmelse, indeholder imidlertid ingen bemyndigelse til at indføre beskyttelsesforanstaltninger. Dette følger både af selve ordlyden af artikel 103, særlig af betydningen af ordene »de efter forholdene egnede forholdsregler« i stk. 2, og af den fortolkningsregel, hvorefter kompetencebestemmelser i tvivlstilfælde skal fortolkes indskrænkende for så vidt angår muligheden for at fravige andre bestemmelser i Traktaten. Dette bekræftes ved en sammenligning af Traktatens artikel 103 med artiklerne 37, 108 og 109 og 226, thi i alle disse tilfælde fremgår mulighederne for undtagelse klart og utvetydigt.

En sammenligning mellem artiklerne 40, stk. 2 og 103 på den ene side og artiklerne 38, stk. 2 og 39 på den anden side fører til samme konklusion og viser, at kun en udtrykkelig bemyndigelse kan berettige til ved en forordning at fravige tvingende bestemmelser i Traktaten, og at en sådan bemyndigelse ikke kan udledes af generelle bestemmelser om kompetencefordeling, således som artiklerne 103 og 40, stk. 2.

Endelig er en fortolkning af artikel 103 gående ud på, at man i samhandelen inden for Fællesskabet på ny kan opkræve told eller afgifter med lignende virkning som told, uforenelig med Traktatens mål, idet netop Toldunionen udgør et fundamentalt element i Fællesskabet. En indbyrdes afskærmning inden for markedet vil i øvrigt direkte modvirke selve formålet med artikel 103, som sigter mod en konjunkturpolitik for Fællesskabet som helhed.

I øvrigt indeholder forordning nr. 974/71 ingen foranstaltninger af konjunkturpolitisk art. Den drejer sig om landbrugspolitikken og tager sigte på at hindre forstyrrelser i systemet med markedsordningerne for landbrugsvarer. En sådan bestemmelse måtte, selv om den har konjunkturpolitiske bevirkninger, have være støttet på Traktatens artikel 43 og på Rådets forordning nr. 653/68 om betingelser for ændring af værdien af den for den fælles landbrugspolitik anvendte regningsenhed (JO nr. L 123 af 31. 5. 1968, s. 4).

Selv om man vil tillægge denne forordning egentlig valutamæssig betydning, måtte dog dens lovgrundlag være artikel 107, men de for iværksættelsen af denne bestemmelse fastsatte betingelser foreligger ikke.

Forordning nr. 974/71 er ugyldig, også fordi den ikke er en foranstaltning inden for Fællesskabet, men alene inden for den nationale konjunkturpolitik, og fordi den viser sig at være en ulovlig omgåelse af forskriften i Traktatens artikel 107. Det er denne bestemmelse, en medlemsstat må påberåbe sig, hvis den vil ændre sin valutakurs.

Sagsøgeren i hovedsagen foreslår som konklusion, at den nationale rets præjudicielle spørgsmål besvares derhen, at forordning nr. 974/71 er ugyldig, idet den bemyndiger til opkrævning af udligningsbeløb inden for Fællesskabet.

Vedrørende det andet spørgsmål

Det andet spørgsmål vedrører fortolkningen af forordning nr. 974/71, artikel 8, hvorefter forordningen udløber på det tidspunkt, hvor alle de pågældende medlemsstater pånyanvender de internationale bestemmelser om grænserne for vekselkursernes udsving omkring den officielle paritet.

I det foreliggende tilfælde drejer det sig om, hvorvidt denne betingelse var opfyldt, da den omtvistede import fandt sted (16. maj 1972).

Sagsøgeren mener, at dette var tilfældet som følge af aftalerne i Washington af 18. december 1971 (Smithsonian Agreement), hvor man vedtog nye regler om grænserne for valutakursernes udsving, hvilke regler Forbundsrepublikken har overholdt.

Fastsættelsen af nye valutakurser den 18. december 1971 bevirkede, at en af de væsentlige forudsætninger, der anføres i Rådets resolution af 9. maj 1971, og dermed et væsentligt grundlag for forordning nr. 974/71 faldt bort.

Sagsøgerne i hovedsagen foreslår derfor, at det andet spørgsmål besvares derhen, at bemyndigelsen til at opkræve udligningsbeløb var udløbet på det tidspunkt, da den omtvistede import fandt sted.

Vedrørende det tredje spørgsmål

Det tredje spørgsmål drejer sig om hvorvidt det af visse medlemsstater gennemførte system med flydende valutakurser er foreneligt med Traktatens artikler 5 og 107 og med Rådets resolution af 22. marts 1971 vedrørende den etapevise gennemførelse af Den økonomiske og monetære Union.

Sagsøgerne i hovedsagen henviser særlig til Domstolens dom af 10. december 1969 (sagerne nr. 6 og 11/69, Kommissionen/Den franske Republik, Rec. 1969, s. 523) og gør gældende, at Traktatens artikel 107 indskrænker medlemsstaternes beføjelse til at optræde ensidigt i valutaspørgsmål. Denne bestemmelse, der dengang blev vedtaget som følge af de forpligtelser, medlemsstaterne havde påtaget sig inden for rammerne af Den internationale Valutafond, tillader, at pariteterne ændres, men ikke at de grænser for

kursudsving, der er fastsat i de internationale bestemmelser, indskrænkes eller slettes. Heraf følger, at artikel 107 forbyder »floating«.

Analysen af Rådets forordning nr. 653/68 af 30. maj 1969 »om betingelserne for ændring af værdien af den for den fælles landbrugspolitik anvendte regningsenhed« fører til samme resultat. Denne forordning nævner ganske vist muligheden for ændringer i medlemsstaternes valutapariteter, men indeholder ingen bemyndigelse til foranstaltninger i tilfælde af valutafloating. Heraf kan sluttes, at valutaernes floating som følge af det i 1968 opnåede integrationsniveau blev betragtet som uforeneligt med den fælles landbrugspolitik. I øvrigt bringes såvel formålet i Traktatens artikel 3, litra f (beskyttelse mod fordrejning af konkurrencen), som formålet i artikel 3, litra d (fælles landbrugspolitik) i fare ved en frigivelse af valutakurserne, idet de daglige udsving medfører virkninger, som alt efter tilfældet kan sidestilles med en nedsættelse eller en forhøjelse af toldafgifter på import eller eksport og dermed indebærer, at konkurrencen fordrejes. Af samme grund må valutaernes floating betragtes som uforenelig med de forpligtelser, som Traktatens artikel 5 pålægger medlemsstaterne.

For så vidt angår spørgsmålet, om et system med flydende valutakurser er i overensstemmelse med Rådets resolution af 22. marts 1971 vedrørende etapevis gennemførelse af Den økonomiske og monetære Union, anfører sagsøgerne i hovedsagen, at Fællesskabet i henhold til denne resolutions kapitel III, punkt 6 og 7 i forholdet mellem medlemsstaternes valutaer ikke må benytte sig af eventuelle bestemmelser, der — på internationalt plan — kan bevirke en svækkelse af det internationale valutasystem. Det følger heraf, at de faste grænser for kursudsving i forhold til de pariteter, medlemsstaterne anvender indbyrdes, i hvert fald skal overholdes således, at det er forbudt at lade valutakurserne flyde.

Sagsøgerne tilføjer, at selv om de foranstaltninger, der omhandles i kapitel I i resolutionen af 22. marts 1971 kun tilkendegiver en politisk hensigt, forholder det sig anderledes med de foranstaltninger, der omhandles i kapitel III, og som Rådet og repræsentanterne for medlemsstaternes regeringer har besluttet at indføre fra den 1. januar 1971.

Sagsøgeren foreslår at besvare den nationale rets tredje spørgsmål derhen, at forbudet mod at frigive valutakurserne i forholdet mellem medlemsstaterne gjaldt senest fra 1. januar 1970, ved udløbet af overgangsperioden, og at det samme forbud også fremgår af Rådets resolution af 22. marts 1971, kapitel III, punkt 6 og 7, som er juridisk bindende for Fællesskabet og medlemsstaterne.

B — Indlæg fra den tyske regering

Vedrørende det første spørgsmål

Den tyske regering er af den opfattelse, at forordning nr. 974/71 er en konjunkturpolitisk foranstaltning og med rette støttet på Traktatens artikel 103. Det er formålet med en konjunkturpolitik ved hjælp af kortfristede foranstaltninger at formindske de udsving, der påvirker en generel økonomisk udvikling. Dette er netop formålet med forordning nr. 974/71, der for at sikre en stabil økonomisk udvikling inden for landbrugsområdet tilsigter at afværge forstyrrelser, der særlig inden for pris- og indkomstområdet er forårsaget af, at nogle medlemsstater har frigivet deres valutakurser.

Da de i Traktaten omhandlede særlige beføjelser specielt inden for landbruget væsentligt tjener til at opfylde strukturelle behov, kan de ikke antages at udelukke, at artikel 103 bringes i anvendelse. Det drejer sig tværtimod om sideløbende beføjelser.

Systemet med udligningsbeløb, opkrævet ved grænserne, er heller ikke i strid med begrebet »fælles interesse« i artikel 103, da det ikke er indført til fordel for en enkelt kategori af erhvervsdrivende, men for at beskytte det fælles landbrugsmarked.

Udøvelsen af beføjelser af konjunk-

turmæssig art udelukker i øvrigt ikke, heller ikke efter udløbet af overgangsperioden, indgreb i varernes frie bevægelighed inden for Fællesskabet, idet artikel 103 indeholder en af de muligheder for afvigelser, der er anført i Traktatens artikel 8, stk. 7.

Den fælles landbrugspolitik foregriber i virkeligheden en mere gennemført integration, der i den økonomiske politik som helhed kun kan virkeliggøres lidt efter lidt. I mellemtiden kan der, hvis tempoet i medlemsstaternes almindelige økonomi pludselig skulle ændre sig, foretages konjunkturmæssige indgreb, der indskrænker landbrugsvarernes frie bevægelighed.

For så vidt angår den omstændighed, at de omhandlede konjunkturmæssige foranstaltninger er blevet vedtaget i form af en forordning og ikke i form af et direktiv, gør den tyske regering gældende, at sagsøgerens opfattelse støtter sig på en ren bogstavfortolkning alene af artikel 103's tyske tekst, og at denne bestemmelse ikke udelukker Rådets mulighed, hverken for — enstemmigt — at vedtage en forordning eller for i henhold til Traktatens artikel 155 at delegere gennemførelsen af sine forordninger til Kommissionen.

Vedrørende det andet spørgsmål

Den tyske regering er af den opfattelse, at de omstændigheder, som i maj måned 1971 var afgørende for indførelsen af systemet med udligningsbeløb, ikke på tidspunktet for den omtvistede import (den 16. maj 1972) var ændret i en sådan grad, at forordning nr. 974/71 ifølge dennes artikel 8 var udløbet.

Selv om valutakursernes udsving var blevet begrænset som følge af Washington-aftalerne, var det fortsat nødvendigt at udligne virkningerne af disse udsving, fordi landbrugspriserne, udtrykt i regningsenheder, fremdeles blev omregnet til medlemsstaternes nationale valutaer på grundlag af de tidligere anmeldte officielle pariteter.

Washington-aftalerne medfører i øvrigt ingen fastsættelse af pariteterne i IMF-reglernes forstand. De i Washington aftalte kurser er kun centralkurser, i øvrigt med udvidede grænser for udsving, der, således som det blev understreget af direktoratet for IMF i en beslutning nr. 3463 af 18. december 1971 (IMF's årsrapport for 1972, s. 85) skulle gøre det muligt for de pågældende stater »i løbet af interimsperioden indtil der blev fastsat endelige pariteter ... i videst mulig omfang at respektere IMF's formål.«

Endelig er den blotte kendsgerning, at medlemsstaterne ikke vendte tilbage til de gamle pariteter, ikke tilstrækkelig til at opfylde de i artikel 8 krævede betingelser, som henviser til muligheden for en tilbagevenden til de officielle pariteter anmeldt til IMF.

Vedrørende det tredje spørgsmål

Det tredje spørgsmål går ud på, om Traktatens artikler 5 og 107 og Rådets resolution af 22. marts 1971 vedrørende den etapevise gennemførelse af Den økonomiske og monetære Union skal fortolkes således, at de indeholder et forbud for medlemsstaterne mod at frigive deres valutakurser.

Den tyske regering er af den opfattelse, at dette spørgsmål må besvares benægtende.

Artikel 107 indskrænker medlemsstaternes principielle kompetence, for så vidt som den forpligter dem til at behandle deres valutakurspolitik som et spørgsmål af fælles interesse, men den begrænser ikke medlemsstaternes mulighed for at ændre deres valutakurs, hvilket navnlig fremgår af artikel 107, stk. 2, der i tilfælde af misbrug af denne beføjelse hjemler mulighed for Kommissionen til at bemyndige andre medlemsstater til at træffe nødvendige beskyttelsesforanstaltninger. Ifølge forordningerne nr. 129/62 og 653/68 regnes der i øvrigt med denne mulighed.

Dertil kommer, at »floating« ikke er uforenelig med Den internationale Valutafonds system, og valutafonden har tidli-

gere gentagne gange givet tilladelse hertil.

Rådets resolution af 22. marts 1971 er ikke en retsakt, men udtrykker alene en praktisk målsætning, og der kan ikke heraf udledes en forpligtelse for medlemsstaterne til at afholde sig fra at frigive deres valutakurser.

Et sådant forbud kan heller ikke udledes af Traktatens artikel 5, da denne bestemmelse ikke kan have en videregående virkning end artikel 107.

Forbundsrepublikkens regering kommer til den konklusion, at det første spørgsmål bør besvares bekræftende, det andet og det tredje spørgsmål benægtende.

C — Indlæg fra Rådet

Rådet henviser til sine erklæringer i sag nr. 5/73 (Balkan-Import-Export mod Hauptzollamt Berlin-Packhof) vedrørende en kendelse om præjudiciel forelæggelse fra Finanzgericht Berlin.

Selv om det i sag nr. 5/73 drejer sig om udligningsbeløb i samhandelen med tredjelande, medens den foreliggende sag omhandler udligningsbeløb inden for Fællesskabet, har de af bringender, hvormed den omtvistede forordnings gyldighed blev begrundet, samme vægt i det her foreliggende tilfælde.

Dette gælder så meget desto mere, som forordning nr. 974/71 må betragtes som en helhedsforanstaltning, der vedrører samhandelen både inden for Fællesskabet og mellem Fællesskabet og tredjelande.

D — Udtalelser fra Kommissionen

Vedrørende det første spørgsmål

Efter Kommissionens opfattelse er artikel 103 et velegnet lovgrundlag for forordning nr. 974/71, idet denne netop er en konjunkturpolitisk foranstaltning. Den var netop tænkt som en kortfristet foranstaltning, der skulle udligne virkningen af valutaforanstaltninger, som i sig selv hører til det konjunkturpolitiske område. Det drejer sig ikke om et egentligt landbrugspolitisk middel, men forordningen tilsigter på en vis måde at dække den landbrugsmæssige side af en generel konjunkturpolitik. I øvrigt er den også isoleret betragtet af konjunkturmæssig art.

For så vidt angår forholdet mellem artikel 103 og andre bestemmelser i Traktaten anfører Kommissionen for det første, at artikel 103 ikke er subsidiær i forhold til artikel 43. Den hjemler tværtimod en generel beføjelse, der rækker ud over beføjelserne i de enkelte sektorer.

Af samme grund må det anbringende forkastes, at der efter artikel 103 ikke skulle kunne indføres foranstaltninger, der indskrænker varernes frie bevægelighed inden for Fællesskabet, idet artikel 103 går forud for artikel 8, stk. 7.

I øvrigt må artikel 103's anvendelsesområde ikke sammenblandes med området for artikel 226, som giver beføjelser til i løbet af overgangsperioden at træffe beskyttelsesforanstaltninger, idet artikel 103 har foranstaltninger for øje, der tjener den fælles interesse, således som det netop er tilfældet ved forordning nr. 974/71. Denne forordning indskrænker sig i øvrigt til foranstaltninger, der er strengt nødvendige, og det anvendte system har mindre restriktive virkninger på varernes frie bevægelighed, end hvis man havde måttet gøre brug af kvantitative restriktioner.

Udligningsbeløbene er kun udtryk for det faktum, at Fællesskabets institutioner ved at indføre en fælles landbrugspolitik, der støttes på et system af priser, knyttet til en fælles regningsenhed, har foregrebet Den økonomiske og monetære Union.

Kommissionen imødegår endvidere påstanden om, at artikel 103 ikke kan tjene som lovgrundlag for udligningsbeløbene, idet Traktatens regler ikke i landbrugsspørgsmål skulle kunne fraviges på anden måde end ved at gå frem efter artiklerne 39-46. Den generelle karakter af de beføjelser, der omhandles i artikel 103, taler efter Kommissionens mening imod en sådan fortolkning.

For så vidt angår den omstændighed, at systemet med udligningsbeløb er vedtaget i form af en forordning, anfører Kommissionen, at anvendelsen af ordet »entscheiden« (»vedtage«) i artikel 103, stk. 2 ikke henviser til det retlige begreb »Entscheidung« (»beslutning«) i artikel 189. De i artikel 103, stk. 2 nævnte foranstaltninger kan vedtages i den form, man efter forholdene anser for mest egnet. Den omstændighed, at der i samme artikel, stk. 3 ved en forenklet beslutningsprocedure — kvalificeret flertal — henvises til at foranstaltningen vedtages i den enklere form af et direktiv, bevirker ikke, at Rådet mister sin kompetence i henhold til artikel 155 til at tildele Kommissionen de beføjelser, som er nødvendige for gennemførelse af de af Rådet udfærdigede forskrifter.

Vedrørende det andet spørgsmål

Efter Kommissionens opfattelse var de forudsætninger, som forordning nr. 974/71, artikel 8 gør udløbet af systemet med udligningsbeløb afhængig af, ikke opfyldt den 16. maj 1972, da den omtvistede import fandt sted. Medlemsstaterne har hverken efter konferencen i Washington den 18. december 1971 eller efter dollarens første devaluering den 9. maj 1972 »pány [anvendt] de internationale bestemmelser om grænserne for vekselkursernes udsving omkring den officielle paritet« (artikel 8, stk. 2), idet »centralkursen« for D-Mark, Gylden og den belgiske franc straks blev fastsat højere end den grænse for kursudsving, som var tilladt ved de internationale bestemmelser (dvs. ved Bretton Woods-aftalerne). I øvrigt var man i Washington blevet enig om en grænse for kursudsving på 4,5 %, uagtet de nævnte overenskomster kun tillod en grænse på 2 % (4½ %, dvs. fra centralkursen (central rate), 2,25 % opad og 2,25 % nedad; 2 %, dvs. 1 % opad og 1 % nedad i forhold til de til Den internationale Valutafond meddelte pariteter).

Litra b i det andet spørgsmål må ligeledes besvares benægtende. Der spørges om, hvorvidt den omstændighed, at det efter konferencen i Washington i december 1971 stod fast, at der ikke ville ske nogen tilbagevenden til de gamle, tidligere til Den Internationale Valutafond anmeldte pariteter, opfylder den i forordning nr. 974/71, artikel 8 stillede betingelse for udløbet af systemet med udligningsbeløb. Dette er ikke tilfældet. Ganske vist kræves det ikke nødvendigvis ifølge artikel 8, at man vender tilbage til pariteterne før maj 1971, men den regner i hvert fald med en tilbagevenden til faste pariteter. Den prekære situation efter Washington-aftalerne taler imod, at de grænser for kursudsving, der dér blev vedtaget, skulle kunne anses for tilstrækkelige til at opfylde denne forudsætning.

Vedrørende det tredje spørgsmål

Kommissionen foreslår, at det af den nationale ret stillede spørgsmål om, hvorvidt D-markens frigivelse må betragtes som en krænkelse både af Traktatens artikel 107 og af resolutionen fra Rådet og repræsentanterne fra medlemsstaternes regeringer af 22. marts 1971 »vedrørende gennemførelsen af Den økonomiske og monetære Union« besvares benægtende. Artikel 107 medfører ingen forpligtelser vedrørende selve indholdet af den af medlemsstaterne førte valutapolitik. Selv om flydende valutakurser ganske vist på længere sigt er uforenelige med de valutamæssige principper, som ligger til grund for Traktaten, kan dette dog ikke bevirke et absolut forbud for medlemsstaterne mod under ekstraordinære omstændigheder at gribe til dette valutapolitiske middel. Det samme gælder, hvis problemet betragtes ud fra de internationale forpligtelser, som staterne har påtaget sig ved Bretton Woods-aftalerne, idet Fællesskabet — sålænge det ikke har nogen selvstændig valutapolitik — ikke er bundet af disse aftaler. I øvrigt udelukker Bretton Woods-aftalerne ikke på forhold muligheden for flydende kurser.

Også i spørgsmålet om, hvorvidt D-markens floating er forenelig med resolutionen af 22. marts 1971 kan man kun komme til samme konklusion. Denne resolution er en politisk erklæring, men

kan ikke betragtes som en bindende retsakt. I øvrigt må det fastslås, at en indsnævring af grænserne for kursudsving ville have krævet en samordnet optræden over for dollaren, således som forudsat i resolutionens punkt III/7. Betingelserne for en sådan optræden forelå endnu ikke i maj 1972.

Kommissionen foreslår at svare Finanzgericht Baden-Württemberg

1. at de af retten stillede spørgsmål ikke giver noget grundlag for at anfægte gyldigheden af forordning nr. 974/71,
2. at den i forordning nr. 974/71 omhandlede bemyndigelse til fastsættelse af udligningsbidrag i samhandelen med tredjelande ikke var udløbet den 16. maj 1972 ifølge forordningens artikel 8, stk. 2, og
3. at hverken Traktatens artikler 5 og 107 eller Rådets resolution af 22. marts 1971 indeholder noget forbud for medlemsstaterne mod på det pågældende tidspunkt at frigive deres valutakurser.

Præmisser

1 Ved forelæggelseskendelse af 8. november 1972 fra Finanzgericht Baden-Württemberg, der indgik til Domstolens justitskontor den 19. februar 1973, anmodede denne Domstolen om at træffe præjudiciel afgørelse vedrørende fortolkningen og gyldigheden af forskellige bestemmelser i Rådets forordning nr. 974/71 af 12. maj 1971 om visse konjunkturpolitiske foranstaltninger, der skal træffes inden for landbrugssektoren som følge af den midlertidige udvidelse af grænserne for kursudsving i visse medlemsstaters valutaer (EFT specialudgave 1971 (I), s. 231; original reference JO nr. L 106 af 12. maj 1971, s. 1) og vedrørende fortolkningen af EØF-traktatens artikler 5 og 107 og af resolutionen fra Rådet og repræsentanterne for medlemsstaternes regeringer af 22. marts 1971 vedrørende den etapevise gennemførelse af Den økonomiske og monetære Union inden for Fællesskabet (JO nr. C 28 af 27. marts 1971, s. 1).

2 Sagsøgerne i hovedsagen, der den 16. maj 1972 importerede 19 200 kg ferskenkonserves fra Frankrig til forbundsrepublikken Tyskland, blev afkrævet udligningsbeløb med hjemmel i forordning nr. 974/71 efter en sats af 0,32 DM pr. 100 kg for produkter under toldposition 20.06 med oprindelse i Frankrig ifølge bilagene til forordning nr. 974/71 af 12. maj 1972 (JO nr. L 113 af 15. 5. 1972, s. 2) sammenholdt med Kommissionens forordning nr. 980/72 (JO nr. L 113 af 15. 5. 1972, s. 64);

da sagsøgerne i hovedsagen anser den ved forordning nr. 974/71 indførte ordning med udligningsbeløb for uforenelig med Traktaten, har de anlagt sag ved Finanzgericht vedrørende den omtvistede opkrævning.

Analyse af systemet vedrørende udligningsbeløb

3 Den stadig stigende tilstrømning af udenlandsk valuta og kortfristet spekulationskapital i løbet af de første måneder af 1971, og de virkninger, denne situation havde i visse medlemsstater, særlig i forbundsrepublikken Tyskland og i Nederlandene, gav anledning til, at Rådet i sin resolution af 9. maj 1971 (JO nr. C 58 af 10. 6. 1971, s. 1) udtrykte sin forståelse for »at disse lande i visse særlige tilfælde i en begrænset periode kan udvide grænserne for deres valutaers kursudsving i forhold til deres (aktuelle) pariteter«;

i samme resolution understregede Rådet, at et sådant system med flydende valutaer under normale omstændigheder er uforeneligt med fællesmarkedet, hvis dette skal fungere, og fremhævede nødvendigheden af »uopholdeligt i overensstemmelse med Traktatens artikel 103« at vedtage de efter forholdene egnede foranstaltninger i landbrugssektoren, »for at forebygge, at der vedtages ensidige foranstaltninger«.

4 Markedsordningerne for landbrugsvarer har bl.a. til formål at sikre en rimelig levestandard for landbrugsbefolkningen og at stabilisere markederne, særlig ved et system med faste priser, der omfatter fastsættelse af indikativpriser, tærskelpriser og interventionspriser baseret på de forskellige medlemsstaters faste valutapariteter i forhold til en regningsenhed;

da fastsættelsen af ny pariteter var umulig, sålænge D-Mark og gylden var flydende, skete fastsættelsen og beregningen af de prisniveauer, som man mente at måtte tilstræbe, for de produkter, for hvilke der fastsættes interventionspriser, og for sådanne, hvis pris er en funktion af disses, fortsat på grundlag af de pariteter, som tidligere var blevet anmeldt til IMF også for så vidt angik Nederlandene og Forbundsrepublikken;

selv om priserne på denne måde i princippet forblev uændret, blev de alligevel genstand for en forringelse, navnlig udtrykt i DM, svarende til incidensen af den faktiske revaluering af denne valuta, og medførte derved til skade for producenterne forstyrrelser i samhandelen med landbrugsvarer, der i øvrigt var egnet til i den pågældende medlemsstat at nedbryde det interventionssystem, der er indført ved fællesskabslovgivningen;

5 Rådet fandt derfor, at de efter forholdene egnede foranstaltninger, som uden ophold burde træffes, måtte bestå i iværksættelse af et system med udligningsbeløb, som disse medlemsstater skulle bemyndiges til at opkræve på import

og udbetale ved eksport, både i samhandelen med de andre medlemsstater og i samhandelen med tredjelande, for at udligne valutaforanstaltningernes incidens på priserne både på de basisprodukter, for hvilke der er fastsat interventionspriser, og for de landbrugsprodukter, hvis pris afhænger af de førstnævntes pris;

6 i henhold til artikel 2 i forordning nr. 974/71 beregnes disse udligningsbeløb ved landbrugsprodukter, for hvilke der er hjemlet interventionsforanstaltninger, med en procentsats, svarende til forskellen mellem den nationale valutas officielle kurs og dennes faktiske kurs i forhold til US-dollaren;

for de øvrige i forordning nr. 974/71 nævnte produkter er udligningsbeløbene lig med incidensen på prisen for disse produkter ved anvendelsen af det udligningsbeløb, der gælder for prisen på det produkt, som de afhænger af;

ifølge sidste punktum i denne forordnings artikel 1 kan udligningsbeløb i øvrigt kun opkræves, såfremt valutaforanstaltningerne ville medføre forstyrrelser i samhandelen med de nævnte landbrugsvarer;

det påhviler Kommissionen efter at have rådført sig med forvaltningskomiteerne at afgøre, hvorvidt en sådan situation foreligger;

ifølge artikel 8 i nævnte forordning udløber denne på det tidspunkt, hvor alle de pågældende medlemsstater på ny anvender de internationale bestemmelser om grænserne for vekselkursernes udsving omkring den officielle paritet.

7 På grund af den ugunstige udvikling af valutasituationen, navnlig ophævelsen af dollarens indløselighed den 15. august 1971 og den derefter følgende floating, som den 23. august blev indført for Den belgisk-luxembourgske økonomiske Unions valuta, blev systemet med udligningsbeløb udstrakt til et større antal produkter og til import og eksport fra disse medlemsstater;

ved konferencen i Washington den 18. december 1971 blev der vedtaget nye snævre relationer mellem valutakurserne i forhold til dollaren i form af centralkurser, der imidlertid tillod udvidede grænser for kursudsving i forhold til dem, der blev vedtaget ved Bretton Woods-aftalerne;

da disse beslutninger imidlertid ikke medførte nogen officiel ændring i pariteterne, og opløsningen af valutasystemet fortsatte, blev systemet med udligningsbeløb udstrakt til Frankrig og Italien og til alle de i forordning nr. 974/71, artikel 1 omhandlede landbrugsprodukter.

8 Efter de omstændigheder, som gik forud for retssagen, gjorde Rådet ved forordning nr. 2746/72 af 19. december 1972 systemet med udligningsbeløb obligatorisk og »indføjede« det i den fælles landbrugspolitik ved at basere det på Traktatens artikler 28, 43 og 235.

9 Rådets og Kommissionens interventioner må vurderes på baggrund af den oven for beskrevne situation og dennes fortsatte udvikling.

I — Vedrørende det første spørgsmål

10 Det første spørgsmål går ud på, hvorvidt forordning nr. 974/71 er gyldig, for så vidt som den bemyndiger til opkrævning af udligningsbeløb i samhandelen med tredjelande.

a) Vedrørende retsgrundlaget for forordning nr. 974/71

11 Dette spørgsmål drejer sig i første række om, hvorvidt den nævnte forordnings gyldighed kan påvirkes af, at den støttes på Traktatens artikel 103, idet denne bestemmelse ikke omhandler området for den fælles landbrugspolitik, der reguleres af de specielle bestemmelser i Traktatens artikler 38-47, eller i hvert fald deraf, at artikel 103 kun hjemler, at der træffes konjunkturmæssige foranstaltninger, mens de omtvistede foranstaltninger ikke har denne karakter.

12 Ifølge Traktatens artikel 40 fastlægger medlemsstaterne gradvis, senest ved udløbet af overgangsperioden, den fælles landbrugspolitik, og med henblik på at nå de i artikel 39 nævnte mål opretter de en fælles markedsordning for landbrugsvarer;

ifølge denne bestemmelse kan denne ordning omfatte alle nødvendige foranstaltninger, navnlig prisregulering, støtte til såvel produktion som afsætning af de forskellige varer, oplagrings- og udligningsordninger samt fælles ordninger til stabilisering af ind- eller udførsel;

ifølge artikel 43, stk. 2, tredje afsnit udsteder Rådet på forslag af Kommissionen og efter høring af Forsamlingen efter udløbet af den anden etape af overgangsperioden med kvalificeret flertal forordninger eller direktiver eller vedtager beslutning inden for disse områder;

det fremgår af disse bestemmelser, at de beføjelser, der er givet til gennemførelse af den fælles landbrugspolitik, ikke kun vedrører eventuelle strukturelle foranstaltninger, men også omfatter indgreb af konjunkturmæssig karakter over for denne produktionssektor, som Rådet er beføjet til at foretage under anvendelse af den her foreskrevne beslutningsprocedure.

13 Artikel 103 omhandler derimod medlemsstaternes konjunkturpolitik, som de har pligt til at betragte som et spørgsmål af fælles interesse;

den omfatter således ikke de områder, der allerede er gjort til fælles områder, således som markedsordningen for landbrugsvarer;

formålet med artikel 103 er både at koordinere medlemsstaternes konjunkturpolitik og, efter denne bestemmelses stk. 2, at vedtage de efter forholdene egnede foranstaltninger.

14 Frigivelsen af de tyske og nederlandske valutakurser, som man anså for nødvendig for at dæmme op for den spekulationskapital, der strømmede ind over Forbundsrepublikken og Nederlandene, bragte Fællesskabets enhed i fare og gjorde det tvingende nødvendigt at vedtage foranstaltninger til opretholdelse af den fælles landbrugspolitiks mekanismer og mål;

indførelsen af udligningsbeløb sigtede ikke på en yderligere beskyttelse, men på bevarelsen af ensartede priser, grundlaget for den nuværende markedsordning, til trods for den midlertidige opgivelse af de faste pariteter, idet man derved undgik en opløsning af systemet med interventionspriser og opretholdt den normale samhandel med landbrugsprodukter både mellem medlemsstaterne og med tredjelande;

da disse foranstaltninger, hovedsageligt af foreløbig karakter, var bestemt til midlertidigt at udligne de nationale valutaforanstaltningers skadelige virkninger og dermed bevare et af den økonomiske integrations væsentlige resultater, burde de have været truffet inden for rammerne af de beføjelser, som er tillagt Rådet ved artiklerne 40 og 43, og efter den der foreskrevne procedure, herunder navnlig høring af Forsamlingen.

15 Imidlertid kunne den langsommelige iværksættelse af den i artiklerne 40 og 43 foreskrevne procedure, der ville have muliggjort et ubestemt antal ukontrollerede vareudvekslinger, have bragt de omhandlede fælles markedsordninger i fare;

da der ikke inden for rammerne af den fælles landbrugspolitik findes nogen forholdsregel, som kunne gøre det muligt at træffe de nødvendige foranstaltninger som en hastesag for at imødegå den ovenfor beskrevne valutasituation, må man kunne gå ud fra, at Rådet var berettiget til midlertidigt at gøre brug af de beføjelser, som det har fået tillagt ved Traktatens artikel 103;

selv om den pludselige indtræden af de begivenheder, Rådet stod over for, den presserende karakter af de foranstaltninger, der skulle træffes, situationens alvor og den kendsgerning, at disse foranstaltninger blev truffet inden for et område, som er snævert forbundet med medlemsstaternes valutapolitik, hvis virkninger den til dels skulle korrigere, har kunnet føre til anvendelsen af artikel 103, viser forordning nr. 2746/72, at denne situation kun var midlertidig, idet lovgrundlaget for denne foranstaltning senere blev fundet i andre af Traktatens bestemmelser.

b) Vedrørende den omtvistede foranstaltnings form af forordning

16 Herefter spørges, om gyldigheden af forordning nr. 974/71 kan påvirkes af, at Traktatens artikel 103, særlig i stykke 3, kun giver mulighed for at træffe de der nævnte foranstaltninger i form af et direktiv eller en beslutning, hvilket udelukker, at man anvender forordninger;

denne fortolkning skulle følge af artikel 103's ordlyd og berettiges af den omstændighed, at institutionerne på konjunkturpolitikkens område kun skal spille en koordinerende rolle.

17 Selv om medlemsstaterne ifølge artikel 103, stk. 1 er forpligtet til at betragte deres konjunkturpolitik som et spørgsmål af fælles interesse, udelukker denne bestemmelse ikke, at Fællesskabets institutioner er beføjet til med forbehold af de øvrige i Traktaten omhandlede fremgangsmåder for deres vedkommende at træffe foranstaltninger af konjunkturpolitisk art inden for deres kompetenceområde;

tværtimod tillægger artikel 103, stk. 2 ved bestemmelsen om, at Rådet »med enstemmighed [kan] vedtage de efter forholdene egnede foranstaltninger«, denne institution — med ovennævnte forbehold — de nødvendige beføjelser til principielt at vedtage de konjunkturelle foranstaltninger, som måtte vise sig nødvendige til opretholdelse af Traktatens mål;

uden en sådan mulighed, der er nødvendig for enhver økonomisk politik, ville institutionerne være ude af stand til på disse områder at løse de opgaver, som er pålagt dem.

18 Udtrykket »de efter forholdene egnede foranstaltninger« i artikel 103, stk. 2 viser, at Rådet også for så vidt angår foranstaltningernes form i hvert enkelt tilfælde kan vælge den, som Rådet finder mest egnet;

således henviser artikel 103, stk. 2 med forbehold af kravet om enstemmig vedtagelse til den almindelige procedure for Rådets udøvelse af sine beføjelser, således som beskrevet i artiklerne 145, 155 og 189, herunder altså også Rådets ret til at overdrage Kommissionen at gennemføre de bestemmelser, som Rådet har fastsat;

bestemmelsen i stk. 3 i artikel 103 adskiller sig fra stk. 2 derved, at den, som det fremgår af udtrykket »i påkommende tilfælde« regner med den mulighed, at det ikke lykkes at opnå enstemmighed i Rådet om iværksættelsen af de nærmere regler for anvendelsen af de besluttede konjunkturforanstaltninger;

i dette tilfælde ville disse nærmere regler være bindende for medlemsstaterne for så vidt angår det mål, der skal nås, men måtte overlade valget af formen og midlerne til de nationale myndigheder.

c) Vedrørende spørgsmålet om, hvorvidt de inden for Fællesskabet anvendte udligningsbeløb er forenelige med Traktatens artikler 8, 9, 12 og 13

19 Der spørges herefter, om den omtvistede forordning er forenelig med det forbud, der i overgangsperioden fandtes mod enhver import- eller eksporttold eller enhver afgift med lignende virkning i samhandelen mellem medlemslandene, jf. Traktatens artikler 8, 9, 12 og 13.

20 Selv om udligningsbeløbene har karakter af en afskærmning inden for markedet, virker de i det foreliggende tilfælde som et korrektiv over for de ustabile valutaers kursudsving, der i et system af markedsordninger for landbrugsvarer, baseret på fælles priser, kan medføre forstyrrelser i samhandelen med disse produkter;

forstyrrelser af samhandelen, som udelukkende skyldes valutamæssige begivenheder, kunne, i betragtning af målene for den fælles landbrugspolitik, i højere grad anses som stridende mod den fælles interesse end ulemperne ved de omtvistede foranstaltninger;

disse beløb tilsigter derfor at sikre opretholdelsen af den normale samhandel under de ekstraordinære og skiftende forhold, som valutasituationen fører med sig;

endvidere har de til formål at hindre, at det ved fællesskabslovgivningen fastsatte interventionssystem går i opløsning i den pågældende medlemsstat;

det drejer sig i øvrigt ikke om afgifter, som medlemsstaterne vedtager ensidigt, men om fællesskabsforanstaltninger, som i betragtning af de daværende ekstraordinære omstændigheder var lovlige inden for rammerne af den fælles landbrugspolitik;

21 Rådet har ikke ved at vedtage disse foranstaltninger krænket bestemmelserne i den fælles toldtarif.

II — Vedrørende det andet spørgsmål

22 Det andet spørgsmål går ud på, hvorvidt bemyndigelsen til at opkræve udligningsbeløb i henhold til forordning nr. 974/71, artikel 8, stk. 2 var udløbet den 16. maj 1972 — tidspunktet for den omtvistede import;

spørgsmålet tager sigte på, om de i artikel 8 i forordning nr. 974/71 anførte betingelser for forordningens udløb var opfyldt på dette tidspunkt som følge af, at medlemsstaterne efter Washington-aftalen af 18. december 1971 havde besluttet sig til ikke længere at lade deres valutaer flyde, idet de samtidig havde accepteret en margen for valutaernes kursudsving omkring en såkaldt centralkurs, som var større end den, der blev fastsat ved Bretton Woods-aftalerne.

23 Det bestemmes i artikel 8 i forordning nr. 974/71, at forordningen udløber på det tidspunkt, hvor alle de pågældende medlemsstater på ny anvender de inter-

nationale bestemmelser om grænserne for vekselkursernes udsving omkring den officielle paritet;

denne bestemmelse tilsigter, at udligningsbeløbene skal bringes til ophør, så snart alle medlemsstaterne har besluttet på ny a holde sig enten til de gamle pariteter eller til nye pariteter, anmeldt til IMF.

24 Aftalerne af 18. december 1971 opfyldte ikke disse forudsætninger;

de pågældende medlemsstater blev, langt fra at vende tilbage til faste pariteter, kun enige om i videst muligt omfang at opretholde foranderlige centralkurser, og disse aftaler indeholdt bl.a. bemyndigelse til udsving omkring disse kurser på 2,25 % over eller under, hvilket lejlighedsvis kunne medføre kursudsving af samme størrelse som dem, der førte til indførelsen af udligningsbeløbene;

tendensen til revaluering af visse valutaer inden for Fællesskabet fortsatte i øvrigt også efter disse aftaler inden for den udvidede margen for kursudsving, og på det tidspunkt, da den omtvistede import fandt sted, var forskellen mellem D-markens tidligere officielle paritet og dens nuværende kurs nået op på 13 % og holdt sig på dette niveau, indtil dollaren blev devalueret den 8. maj 1972;

endelig var den omstændighed, at det stod fast, at de pågældende stater ikke ville vende tilbage til de gamle pariteter over for dollar, ikke relevant, idet de internationale bestemmelser, som omhandles i artikel 8, ikke tilsigter en bestemt paritet men et system med faste pariteter.

III — Vedrørende det tredje spørgsmål

25 Det tredje spørgsmål går ud på, hvorvidt Traktatens artikler 5 og 107 og resolution af 22. marts 1971 fra Rådet og repræsentanterne for medlemsstaternes regeringer om den etapevise gennemførelse af Den økonomiske og monetære Union skal fortolkes som et forbud for medlemsstaterne mod på tidspunktet for den omtvistede import at »frigive deres valutaer«, dvs. mod en floating af deres valutaer.

26 Et af Traktatens vigtigste formål er skabelsen af et økonomisk enhedsområde frit for interne hindringer, hvori Toldunionen og Den økonomiske Union gradvis skal realiseres;

dette formål kræver faste forhold mellem de forskellige medlemsstaters valutaer, og den af Traktatens tilstræbte integration vil blive forsinket eller sat på spil, hvis denne forudsætning brister;

det er derfor en pligt for Fællesskabets institutioner og for medlemsstaterne ved samarbejde at bidrage til skabelsen og opretholdelsen af disse forudsætninger;

artikel 3, litra g foreskriver til dette formål, at man anvender fremgangsmåder, der gør det muligt at samordne medlemsstaternes økonomiske politik og modvirke uligevægt på deres betalingsbalancer;

sålænge de i denne bestemmelse foreskrevne fremgangsmåder ikker er iværksat, har medlemsstaterne ifølge artiklerne 5 og 107, for så vidt angår den enkelte stats forpligtelse til at behandle sin valutapolitik som et spørgsmål af fælles interesse, en beslutningsfrihed, som forhindrer, at den i artiklerne 5 og 107 indeholdte forpligtelse skaber rettigheder for Fællesskabets borgere, som det påhviler de nationale domstole at beskytte.

27 Heller ikke Rådets resolution af 22. marts 1971, som hovedsageligt udtrykker den politiske vilje hos Rådet og repræsentanterne fra medlemsstaternes regeringer til i løbet af de ti følgende år efter den 1. januar 1971 at oprette en økonomisk og monetær union, kan på grund af sit indhold skabe retsvirkninger, som borgerne kan påberåbe sig for domstolene.

Vedrørende sagsomkostningerne

28 De udgifter, der er afholdt af forbundsrepublikken Tysklands regering, af Rådet og af Kommissionen for De europæiske Fællesskaber, som har fremsat udtalelser for Domstolen, kan ikke godtgøres, og da retsforhandlingerne i forhold til hovedsagens parter udgør et led i den sag, der verserer for den nationale ret, tilkommer det denne at træffe afgørelse om sagsomkostningerne.

På grundlag af disse præmisser,

under henvisning til procesdokumenterne,
efter at have hørt den refererende dommers rapport,
efter at have hørt de af sagsøgerne i hovedsagen, forbundsrepublikken Tysklands regering, Rådet og Kommissionen afgivne mundtlige indlæg,
efter at have hørt generaladvokatens forslag til afgørelse,
under henvisning til Traktaten om oprettelse af Det europæiske økonomiske Fællesskab, særlig dennes artikler 3, 5, 8, 9, 12, 13, 38-47, 103, 107 og 177,
under henvisning til Rådets forordninger nr. 974/71 af 12. maj 1971 og nr. 2746/72 af 19. december 1972,
under henvisning til Kommissionens forordninger nr. 1013/71 og nr. 1014/71 af 18. maj 1971, samt nr. 979 og 980/72 af 12. maj 1972,
under henvisning til Rådets resolution af 9. maj 1971,
under henvisning til resolution fra Rådet og repræsentanterne for medlemsstaternes regeringer af 22. marts 1971,
under henvisning til protokollen vedrørende Statutten for Det europæiske økonomiske Fællesskabs Domstol, særlig dennes artikel 20,
under henvisning til procesreglementet for De europæiske Fællesskabers Domstol,

udtaler og bestemmer

DOMSTOLEN

vedrørende de spørgsmål, der er stillet den af Finanzgericht Baden-Württemberg ved kendelse af 9. november 1972:

1. **Ved den foretagne prøvelse af de stillede spørgsmål er intet fremkommet, som kan tale imod gyldigheden af Rådets forordning nr. 974/71 eller gyldigheden af Kommissionens forordninger nr. 1013/71, 1014/71 og 501/72, der fastsatte de udligningsbeløb, som skulle finde anvendelse på det tidspunkt, de stillede spørgsmål refererer sig til.**

2. **Hverken Traktatens artikler 5 og 107 eller resolutionen af 22. marts 1971 fra Rådet og repræsentanterne for medlemsstaternes regeringer vedrørende den etapevise gennemførelse af den økonomiske og monetære union kan fortolkes som i sig selv indeholdende et forbud for medlemsstaterne mod at ændre deres valutakursers paritet på anden**

måde end ved at fastsætte en ny fast paritet, som kan påberåbes af borgerne over for de nationale retter.

Lecourt Donner Sørensen Monaco Mertens de Wilmars
Pescatore Kutscher Ó Dálaigh Mackenzie Stuart

Afsagt i offentligt retsmøde i Luxembourg den 24. oktober 1973.

Justitssekretæren
A. Van Houtte

Præsidenten
R. Lecourt

FORSLAG TIL AFGØRELSE FRA GENERALADVOKAT K. ROEMER

(se sag 9/73, s. 1163)